

Lärobok i njurfysiologi

Finn Michael Karlsen. **Basal nyrefysiologi**. 264 sidor. Köpenhamn: Gyldendal Uddannelse, 1999. ISBN 87-00-38326-0.

Recensent: Göran Granérus, docent i klinisk fysiologi, Universitetssjukhuset, Linköping.

»**B**asal nyrefysiologi» är författad av läkaren Finn Michael Karlsen, som arbetar vid Afdelning for Nyre och Kredsløb, Medicinsk Fysiologisk Institut, Københavns Universitet, där han nyligen har avlagt en Ph D-grad på en avhandling om njurens autoregulatoriska mekanismer och njurskada till följd av förhöjt blodtryck.

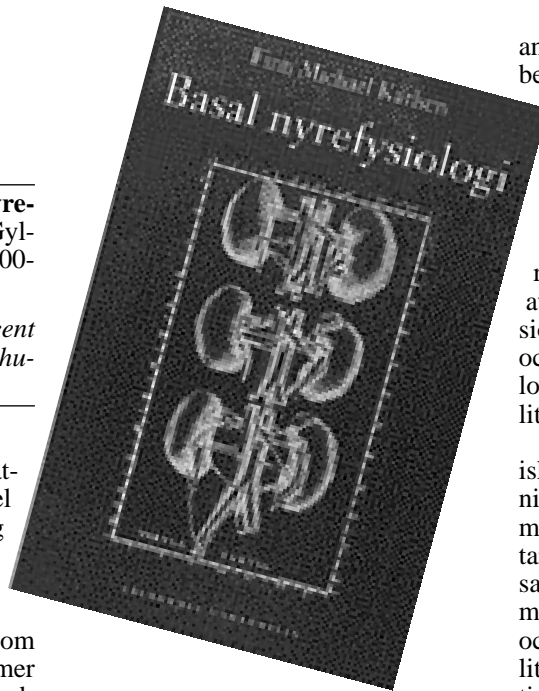
Boken är skriven på danska och presenterar enligt författarens förord njurfysiologin ur dansk synvinkel och såsom undervisningen i ämnet är upplagd. Därmed kan sägas att presentationen också överensstämmer väl med en svensk syn på vad som är väsentligt att belysa i en bok som denna. Sverige och Danmark har under lång tid haft ett nära samarbete inom just det njurfysiologiska området.

Publicerades först på Internet

Boken har primärt läkarstuderande som målgrupp, men vänder sig också till läkare och andra intresserade inom framför allt nefrologi, urologi, kardiologi och klinisk fysiologi. Boken har i ett och ett halvt år varit utlagd som första medicinska lärobok i Danmark på Internet, och föreligger alltså nu i bokform i starkt reviderad utgåva både vad avser text och illustrationer. Tekniska problem med bl a utskrifterna från nätet har gjort att författaren nu valt att ge ut den som en vanlig pappersbok. Detta har intressant nog flera medicinstuderande erkänt vara en klar fördel. Framtida korrigeringar/uppdateringar skall enligt förordet kunna erhållas via Internet på adressen till förlaget, vilket dock ännu inte blivit verklighet.

Intresseväckande fysiologiska basdata

Boken är föredömligt pedagogisk och beskriver njurens komplicerade

mekanismer på ett ovanligt lättillgängligt och instruktivt sätt. Stor omsorg i framställningen nedlägges bl a på njurens roll i vattenbalansen och en beskrivning av njurens mekanismer för koncentrerings och spädning av urinen, ADHs verkningsmekanism och törsten som kontrollmekanism. Räkneexempel finns också inom området vätskebalans. Författaren tar även upp sådana aspekter som njurarnas syrgasförbrukning, flödets storlek i nefronet, uppgifter som är mindre vanligt förekommande i en bok av denna storlek, men av stort värde för att förstå njurens sätt att fungera. Han bjuder också på en försiktig analys av Guyton's teorier om tryckdiures och saltbalans och kopplingen mellan hjärta och njure. Författaren för även en mycket intressant diskussion om hur samverkan kan tänkas ske mellan olika kontrollsystem i njuren och balanserar väl framställningen mellan vad som är förhållandevis säkerställt och vad som är tänkbara mekanismer, självfallet med en nödvändig förenkling för att göra framställningen didaktisk och lättillgänglig för läsaren och samtidigt passa till bokens omfattning. Här finns mängder av intresseväckande fysiologiska basdata som kan få associationerna att flöda för den kliniskt verksamme läkaren.

Ingående förklaringar till njurfysiologiska begrepp

Flertalet väsentliga njurfysiologiska områden tas upp till behandling. Clear-

ancebegreppet och GFR-bestämning behandlas utförligt liksom njurens hydro- och hemodynamik, proximal och distal aktiv transport, den specifika behandlingen av elektrolyter, av icke-elektrolyter och av en rad kända markörer, njurens roll i syra-basbalansen och klinisk värdering av njurfunktionen. I sista kapitlet avhandlas översiktligt urinvägarnas fysiologi och samspillet mellan njuren och kroppen i sin helhet med patofysiologiska aspekter på ödem, diabetes mellitus, akut och kronisk njurinsufficiens.

Boken innehåller rikligt med klassiskt figurmaterial och en del beräkningsexempel. Varje kapitel avslutas med en resumé. Litteraturlistan upp-tar emellertid endast 15 titlar, huvudsakligen standardverk och läroböcker med utgivningsår på 1980- och 90-talet, och man saknar många gånger direkta litteraturreferenser till lämnade viktiga och ibland kontroversiella sakkuppgifter.

Inom vissa avsnitt kan innehållet möjligen verka inte helt aktuellt, men det kompenseras av bokens uppenbara förtjänster med att ingående förklara grundläggande njurfysiologiska begrepp. Något förvånande saknas ett omnämnande av bruket att korrigera njurfunktionsparametrar till kroppsytan och att iohexol numera är en vanlig GFR-markör. Däremot omnämns cystatin C som en framtida markör för GFR. I en eventuell bearbetning ser man gärna en översikt av ACE-hämmares verkningsmekanism och effekt vid hjärtsvikt och en uppdatering avseende AII-receptor-antagonisterna.

Representerar dansk-svensk samsyn

Innehållet i boken är det klassiska inom området basal njurfysiologi. I denna kategori och med motsvarande omfång finns ett antal utmärkta engelskspråkiga böcker att välja mellan, men eftersom Karlsens bok i mitt tycke representerar en dansk-svensk samsyn på vad som är väsentligt inom njurfysiologin får hans bok ett visst företräde. Boken kan således varmt rekommenderas och är anmärkningsvärt billig, ca 160 DKR.

Dessutom kan jag inte underlåta att påpeka att den synnerligen väl kompletterar den nyligen utkomna svenska läroboken i klinisk njurfysiologi »Njurarna och övre urinvägarna» utgiven av Studentlitteratur (och med recensenten som redaktör!). Σ